

**Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
Наукове товариство анатомів, гістологів,
ембріологів та топографоанатомів України**

ЗБІРКА ТЕЗ ТА СТАТТЕЙ
науково-практичної інтернет-конференції
з міжнародною участю

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ
МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ**

ПОЛТАВА
19-20 жовтня 2023 року

Редакційна колегія:

Вячеслав ЖДАН – головний редактор

Галина ЄРОШЕНКО – заступник головного редактора

Наталія УЛАНОВСЬКА-ЦИБА – відповідальний редактор

Матеріали науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ». – Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2023. – 207 с.

**Мосієнко А.С., Шешукова О.В., Поліщук Т.С., Труфанова В.П.,
Максименко А.І., Бауман С.С., Казакова К.С.**
Полтавський державний медичний університет, м.Полтава, Україна

УРАЖЕНІСТЬ КАРІЄСОМ ПОСТІЙНИХ ЗУБІВ У ДІТЕЙ, ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ВНАСЛІДОК ВОЄННОГО СТАНУ В КРАЇНІ

У сучасному світі воєнні конфлікти викликають низку соціально-економічних та гуманітарних проблем, серед яких окреме місце посідає питання здоров'я внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які прагнуть уникнути наслідків воєнних конфліктів та насильства. У 2022 році кількість ВПО у світі склала 71,1 млн. (UNHCR 2022). Особливе занепокоєння викликає збереження здоров'я дітей-ВПО.

Нещодавні кризи на Близькому Сході (наприклад, вторгнення під проводом США до Іраку, війна в Афганістані; громадянська війна в Сирії, Ємені) та масштабніше вторгнення в Україну відродили інтерес до впливу наслідків війни для здоров'я населення та, зокрема, бойових дій на стоматологічне здоров'я дітей (Mohammed Jawad, et.al., 2020; Nibras AM Ahmed et.al., 2007).

Так, згідно даних (Muhammed Al-Huda Ballouk et.al., 2019) погіршився стан здоров'я зубів у сирійських дітей за умов конфронтаційної кризи - середнє значення індексу DMFT виросло до 89,1%, що свідчить про високий приріст карієсу та його ускладнень.

Відповідно, за результатами досліджень, проведених в період громадянської війни в Ємені (Nabil Muhsen Al-Zubair, 2014; Sakhr A. Murshid, 2016) майже кожен п'ятий єменський школяр мав потребу в ортодонтичному лікуванні та необхідність у лікуванні захворювань тканин пародонту. Згідно досліджень (Abdullah G Amran, 2016), передчасна втрата молочних зубів серед єменських дітей склала 40,54%.

Велика кількість дітей-біженців переживають низку надзвичайних психотравматичних подій (Khamis et al., 2019; Panter-Brick, Dajani та ін., 2018; Ziadni та ін., 2011), а значний рівень воєнних травм і досвіду, пов'язаного з переміщенням, є основним фактором ризику емоційних і поведінкових проблем у дітей (Bryant et al., 2018). Згідно досліджень в Сирії (Yaayan et al., 2020) діти та підлітки-біженці регулярно повідомляють про високі показники посттравматичного стресового розладу (ПТСР), наявність ознак тривоги, депресії та високий рівень загально соматичної супутньої патології, а також про погіршення фізичного здоров'я.

Актуальність дослідження полягає в тому, що війна має серйозний вплив на здоров'я дітей-ВПО, які змушені покинути свої домівки і перебувати в умовах постійного стресу, невпевненості та нестабільності. Одним з проявів такого впливу є досить високий ступінь вірогідності виникнення у них захворювань тканин порожнини рота, які можуть бути спричинені погіршенням умов гігієни, незадовільним і незбалансованим харчуванням, а також психологічними та емоційними факторами.

Починаючи з 24 лютого 2022 року майже 7,5 мільйонів дітей, що проживали в Україні, стали жертвами терористичного нападу на країну. Станом на 3 травня 2022 року Управління Верховного комісара ООН у справах біженців оцінило, що понад 9 мільйона людей покинули Україну, та більше 7,7 мільйонів українців є ВПО, серед яких 1 093 821 млн. — діти. З років Другої світової війни це наймастатбіше примусове переміщення населення. (The UN and the War in Ukraine: Key Information (unric.org). (3 May 2022, date last accessed).

Як свідчить аналіз даних наукової літератури, на сьогоднішній день недостатньо досліджень, які б детально висвітлювали вплив воєнного стану та його можливих наслідків на стоматологічний стан дітей-ВПО. Нові дослідження показують, що ці діти стикаються з багатьма проблемами зі здоров'ям в тому числі і з захворюваннями порожнини рота. Проте, ми не виявили жодного дослідження, яке б зосереджувалось виключно на стані стоматологічного здоров'я саме таких дітей. Не знайдено пропозицій щодо покращення стану стоматологічного здоров'я дітей-ВПО під час тривалого військового конфлікту.

Полтавська область за офіційними даними прийняла близько 200 тис. ВПО, серед яких 48 тисяч дитячого населення. Відповідно, м. Полтава стало місцем прихистку для 52263 ВПО (за даними департаменту соціального захисту населення Полтавської ОВА).

Станом на 31 серпня 2023 року за даними статистичних звітів у КП "Міській дитячій клінічній стоматологічній поліклініці Полтавської міської ради" 1050 дітей-ВПО зверталися за допомогою 7027 раз з початку повномасштабного вторгнення. За результатами обстеження стоматологічного стану у дітей-ВПО визначений вищий рівень ураженості карієсом та захворюваннями тканин пародонту. Заходи первинної профілактики та реабілітації цих дітей повинні враховувати не тільки стан органів зубо-щелепної ділянки, а і стан тривожності дітей.

Міщенко А.В., Акімов О.Є., Соловйова Н.В., Назаренко С.М., Костенко В.О., Закоłodна О.Е.	110
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПАТОФІЗІОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	
Могильник А. І.	111
ГЕНДЕРНІ КОНФЛІКТИ ОСОБИСТОСТІ	
Мосієнко А.С., Шешукова О.В., Поліщук Т.С., Труфанова В.П., Максименко А.І., Бауман С.С., Казакова К.С.	114
УРАЖЕНІСТЬ КАРІЄСОМ ПОСТІЙНИХ ЗУБІВ У ДІТЕЙ, ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ВНАСЛІДОК ВОЄННОГО СТАНУ В КРАЇНІ	
Муравльова О.В., Дворник І.Л., Шасько З. О., Ільченко В.І., Пікуль К.В., Шпетний О.А., Прилуцький К.Ю.	116
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ В СУЧАСНІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ В УКРАЇНІ	
Мусаєв С.А.	117
ЛІКУВАННЯ ПАЦІЄНТІВ, ЩО ПЕРЕНІСЛИ КОРОНАРНЕ ШУНТУВАННЯ, У РАНЬОМУ ПІСЛЯОПЕРАЦІЙНОМУ ПЕРІОДІ	
Назаренко С. М., Борисенко В. В., Костенко В. О., Акімов О. Є., Міщенко А. В., Соловйова Н. В.	118
ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В МЕДИЧНИХ ЗВО	
Назаренко С. М., Борисенко В. В., Костенко В. О., Міщенко А. В., Соловйова Н. В., Закоłodна О. Е.	120
ЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ПОНЯТЬ ПАТОФІЗІОЛОГІЇ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ НАРКОЛОГІЇ ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ В ЗВО	
Олексієнко В.В., Білаш С.М.	122
МОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ СУДИН ЕПІТЕЛІУ ЯСЕН ПРИ ТРИВАЛІЙ ДІЇ НА НИХ КОМПЛЕКСУ ХАРЧОВИХ ДОБАВОК	
Поліщук Т.В., Шешукова О.В., Мосієнко А. С., Труфанова В.П., Бауман.С.С., Максименко А.І., Казакова К.С.	123
ВПЛИВ ПАТОЛОГІЇ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ НА СТОМАТОЛОГІЧНИЙ СТАН ПОРОЖНИНИ РОТА У ДІТЕЙ	
Почерняєва В.Ф., Васько Л.М., Левков А.А.	125
ЕКОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЯК ІНІЦІАТОРИ РОЗВИТКУ ПУХЛИННОГО ПРОЦЕСУ	
Приліпка К. О., Герасименко Л.О., Іщейкіна Ю.О.	126
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СЕРЕД СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	
Прихідько Р.А., Дудченко М.О., Кравців М.І., Іващенко Д.М., Заєць С.М., Шевчук М.П.	128
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ МЕДИЧНИМИ ТА ЕКОЛОГІЧНИМИ СКЛАДОВИМИ У ЗДОРОВ'І ЛЮДИНИ	